

Medierea și importanța judecătorilor de pace portughezi

*Jaime O. Cardona Ferreira,
Fostul Președinte al
Curții Supreme de Justiție a Portugaliei*

In Portugal, mediation (employing a fundamentally public nature) has gained its own rank among the legal remedies, and the progress of harmonising it with the judiciary is becoming predictable. It is the Justice in Pace in action!

The human person is following his path, the one that is called by the North-American constitution fathers starting with 1776 as "the pursuit of Happiness".

1. Pentru o bună înțelegere a importanței Tribunalului Judecătorilor de Pace portughezi, trebuie cunoscută, cu claritate, viziunea noastră cu privire la Justiție, ce reprezintă jurisdicția și ce reprezintă medierea; trebuie avută în vedere importanța Legii nr. 78/2001 și nu trebuie uitată motivația relevanței moderne a medierii, la nivel național și internațional. Nu găsesc suficient spațiu pentru a așterne pe hârtie tot ceea ce gândesc cu privire la acestea.

2. În mod special, pentru că discutăm tocmai despre mediere, trebuie subliniat că medierea nu poate fi considerată doar un pretext pentru a avea o preocupare în plus sau o simplă tehnică de a realiza un acord. **Este mai mult de atât.** Fiind o activitate ce tinde la stingerea conflictelor, având cu precădere o dimensiune juridică, medierea acționează într-o globalizare proprie a jurisdicției, *jurisdictio*.

3. Din acest punct de vedere, sunt foarte ușor de înțeles motivațiile

exprimate, în special, de Uniunea Europeană și de Consiliul Europei, care definesc medierea ca o activitate favorabilă cauzei Justiției, în armonie cu jurisdicția. Aceste obiective sunt ușor de atins prin intermediul medierii atâta timp cât ea se realizează în Tribunalele Judecătorilor de Pace portughezi, care conferă un caracter public, fie în privința originii și a încadrării, fie în maniera de inserție în proces în fața Tribunalului: medierea „intrajudiciară” (în sens larg). Și, astfel, drepturile fundamentale ale cetățenilor și colaborarea cu Avocații rămân bine întrepătrunse. În această linie de gândire afirm că, tocmai pentru că sunt judecător, sunt adeptul medierii.

4. În fine, în ceea ce privește Tribunalele Judecătorilor de Pace portughezi, legea însăși le definește ca având vocație „pentru a permite participarea civică a persoanelor interesate și pentru a stimula justa soluționare a litigiilor prin acordul părților” (articolul 2).

Orice proces în Tribunalele de Pace începe prin a fi supus medierii în cadrul Tribunalului, efectuată de mediatori publici, plătiți de stat, identificați în liste nominale, aleși de cei în cauză, sau în lipsa învoielii de secretariat.

5. Cu acest obiectiv, există două momente fundamentale: cel al încercării de conciliere, la final, în fața Judecătorului de Pace¹, dacă procesul nu s-a stins înainte; și cea a medierii în fața Tribunalului, ca act propriu demersului procesual, chiar la început. De altfel, **orice proces**, în aceste Tribunale, începe prin a fi supus medierii în cadrul Tribunalului, efectuată de mediatori **publici**, plătiți de Stat, identificați în liste nominale, aleși de cei în cauză sau, în lipsa unei învoieli, de secretariat. Nu va exista mediere dacă unul din cei în cauză ar refuza, deoarece medierea nu poate încălca voința liberă a părților.

1. Dacă mediatorul obține acordul, va semna împreună cu părțile textul respectiv și îl va înainta Judecătorului de Pace pentru a-l omologa, ceea ce acesta din urmă trebuie să dispună având în vedere voința celor în cauză și aprecierea că acordul nu apare ca fiind injust. Dacă nu există un acord de mediere, procesul ajunge, imediat, la Judecătorul de Pace, pentru ca acesta să țină o ședință de judecată, care începe cu încercarea de mediere.

2. În acest fel, procesele în ceea ce-i privește pe Judecătorii de Pace portughezi, sunt finalizate într-o perioadă medie de două până la trei luni și în 25 până la 30 % ca rezultat al medierii, același procent fiind și în urma încercării de conciliere. Aceasta înseamnă că, din miile de procese ale Judecătorilor de Pace, în jur de jumătate se sting datorită acordului părților.

3. Plecând de la principiile directive ale medierii în Tribunalele Judecătorilor de Pace, statul portughez a dezvoltat normativitatea și a stimulat funcționarea, autonomă, a medierii publice în diverse domenii, cu precădere de dreptul muncii, penal sau dreptul familiei. Această orientare va avea o evoluție previzibilă și în mod natural o armonizare mai bună cu jurisdicția în urma transpunerii Directivei Uniunii Europene din 2008, care s-a realizat în ordinea juridică internă prin intermediul Legii nr. 29/2009, din 29 iunie.

4. Într-o scurtă sinteză, brevitatis causa, câteva cuvinte despre medierea în dreptul muncii, în dreptul familiei și în dreptul penal în Portugalia.

Deși au existat presiuni anterioare, dinamica medierii în Portugalia s-a sprijinit, în mod fundamental, pe acțiunea Judecătorilor de Pace și pe perseverența, în special, a secției portugheze a GEMME.

În 2006, în plus față de concilierea care se efectua deja în Tribunalele de dreptul muncii, a apărut medierea în raporturi de muncă, cu caracter extrajudiciar, rezultând din acordul între

¹ În Portugalia, încercarea de conciliere este un act personal și, de principiu, îndatorirea exclusivă a Judecătorului.

Stat, angajatori și angajați. Cu modificările din Codul procesului de muncă, în continuarea Directivei din 2008 și a transpunerii sale, urma a se produce armonizarea cu jurisdicția.

În 2007, în aplicarea Deciziei-Cadru a Uniunii Europene din 2001, a apărut Legea nr. 21/2007 cu privire la medierea penală, pentru anumite infracțiuni, în colaborare cu acțiunea Parchetului. Este o materie căreia i-am acordat multă atenție, insistând asupra progresului, în care sper, pentru înglobarea întregii dimensiuni a procesului și pentru armonizarea cu acțiunea Judecătorului.

Încă din 2007 a fost reformulată acțiunea medierii familiale, armonizată cu jurisdicția, în toată sfera acesteia, cu precădere în materia căsătoriei și a relațiilor parentale.

5. În concluzie, în Portugalia, medierea (fundamental, publică) și-a câștigat propria dimensiune cu demnitatea căilor justiției, fiind previzibil progresul armonizării cu jurisdicția.

Este Justiția de Pace în acțiune!

În această formă, Omul persistă în periplul său, care încă din 1776 era numit de constituanții nord-americani „the pursuit of Happiness” (în căutarea Fericirii).²

**Traducere și adaptare realizate de
Ionuț Militaru**

Nota redacției: Materialul a fost prezentat în cadrul Primei Conferințe Internaționale pentru Mediere Judiciară, desfășurată la Paris, în perioada 16-17 octombrie 2009

² Walter Benjamin, Antonia Bimbaum, *Bonheur Justice*, Ed. Payot Rivers, Paris, 2008.